

Received	Reviewed	Published	Doi Number
06.05.2020	12.06.2020	20.06.2020	10.29228/ijlet.43410

**A Research on The Factors Affecting The Professional Motivation
of French Teacher Candidates***

Füsün SARAÇ¹ & Artun ATMACA²

ABSTRACT

Motivation is the individual driving force for to take action. There are many factors that can give rise to this power. The presence of factors that affect motivation positively or negatively plays an important role in the formation of ourself. The sources of motivation make us feel the desire and desire we need to achieve our goals. On the other hand, situations that disrupt our motivation represent the obstacles that come before us on the way to the target we want to achieve. In this study, the effect of motivation on prospective teachers was investigated. Prospective teachers; It is aimed to determine the factors that affect motivation status before performing their profession. In this research, it is a qualitative study covering the last year students of Marmara University French Language Teaching department. In this study, case science pattern was used. It is aimed to identify situations that increase and disrupt the internal and external motivations of teacher candidates. In this study, e-mail data collection tool was used on qualitative research methods on the internet. The questions prepared before the interview showed flexibility according to the answers of the participants. In the research method which was composed of 10 pre-service teachers of the study group, internal-exogenous situations were determined which increased and disrupted the motivation of the pre-service teachers. Frequency values were given according to the frequency of the judgements of the study in which the motivational situations were grouped according to the expressions of the participants.

Key Words: Motivation, professional motivation, intrinsic and extrinsic motivation, relationship between teacher candidates and motivation.

**Fransızca Öğretmen Adaylarının Mesleki Motivasyonunu Etkileyen
Faktörler Üzerine Bir Çalışma**

ÖZET

Motivasyon, bir bireyin harekete geçmesini sağlayan itici bir güçtür. Bu gücün ortaya çıkmasını sağlayan birçok faktör bulunmaktadır. Motivasyonu olumlu veya olumsuz yönde etkileyen faktörlerin varlığı ise benliğimizin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Motivasyon kaynakları, hedeflerimize ulaşmak için ihtiyaç duyduğumuz istek ve arzuyu hissetmemizi sağlar. Motivasyonumuzu düşüren durumlar ise ulaşmak istediğimiz hedefe giden yolda önümüze çıkan engelleri temsil etmektedir. Bu çalışmada Fransızca öğretmen adaylarının mesleklerini icra etmeden önce motivasyon durumlarını etkileyen faktörlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerini kapsayan nitel bir çalışmadır. Öğretmen adaylarının içsel- dışsal motivasyonlarını artıran ve azaltan durumların tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmada internette nitel araştırma yöntemlerinden e-posta yoluyla veri toplama aracı kullanılmıştır. 10 öğretmen adayının oluşturduğu çalışma grubunun motivasyonunu artıran ve azaltan içsel-dışsal durumlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların ifadelerine göre motivasyonel durumların gruplandırıldığı çalışma sonucunda çıkan yargıların sıklığına göre frekans değerleri verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon, mesleki motivasyon, içsel-dışsal motivasyon, öğretmen adayları ve motivasyon ilişkisi.

* Bu makale, danışmanlığı Doç. Dr. Füsün Saraç tarafından yapılmış ve Artun Atmaca tarafından yazılmış olan "Fransızca öğretmen adaylarının mesleki motivasyonunu etkileyen faktörler" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, fsavli@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1354-0239.

² Marmara Üniversitesi, artunatmaca@hotmail.com.

Giriş

'Motivasyon' kavramı birçok kişi tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Herkesin ulaştığı ortak payda ise motivasyonun hayatımızdaki hedeflere ulaşmamız için bizi harekete geçiren bir işlev üstlenmesidir. İnsanın her davranışının arkasında belli amaçları vardır. Psikolog Gardner'a göre (1985, s. 50), "motivasyon kavramının dört ana unsuru vardır; Hedef, çaba gerektiren bir davranış, bir hedefe ulaşmak için arzu ve yabancı dil öğrenmeye uygun tutumlar".

Bireyin mesleki başarısı ve bu başarısını sürdürmesi mesleğine ilişkin motivasyonuna bağlıdır. Özellikle öğretmenlik mesleğinde, yüksek motivasyon ve bu motivasyonun sürdürülmesi son derece önemlidir. Öğretmenlik mesleği hem iç hem de dış motivasyonun önem taşıdığı bir meslektir. Motivasyonun etkisi bireysel gelişim ve var olan şartlara göre değişiklik gösterebilir. Öğretmenlerin motivasyon eksikliği gelecek nesillerin fiziksel, ruhsal ve duygusal gelişiminin olumsuz etkilenmesine sebebiyet verir. Motivasyonu yüksek öğretmenler ise işlerini severek yapar ve mesleki verimleri artar.

Öğretmenlik mesleğine adım atma sürecinde aldıkları eğitim, içinde buldukları çevre, mesleğe karşı olan tutumları, mesleğin gerektirdiği yetilerin ve kişisel özelliklerin farkında olma gibi unsurlar mesleki motivasyonu etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır.

"Motivasyon genel olarak ikinci dil ediniminde başarıyı etkileyen anahtar kavramlardan bir tanesidir. Motivasyon, yabancı dili öğrenmeyi başlatan birinci dürtüdür ve bu daha sonraki uzun süreçte öğrenmedeki istekliliği devam ettiren gizli güçtür" (Dörnyei, 2005, s. 117). Öğretmenliğini yapacakları dilin gerektirdiği yetileri edinmek için yeterince motive olan birey, eksiklerini gidermek için girişimlerde bulunacaktır.

"İçsel motivasyon, kişinin davranışını düzenleyen dışsal bir kontrol olmaksızın, işin kendisi tarafından motive edilmesidir. İçsel motivasyon araçları, doğrudan işin doğasıyla ilgili olup işin içeriğinden kaynaklanmaktadır" (Küçükosmanoğlu, 2015, s. 3). İçsel motivasyon durumunu oluşturan temel unsurlardan biri öğretmen adayının; yabancı dile olan tutkusu, dil yetilerini geliştirme isteğidir. Öğretmen adaylarının eğitiminde; seçtikleri yabancı dilin geçerliliği, uygulanan eğitim stratejileri, dil yetilerini geliştirme olanaklarının yeterli olması gibi faktörler içsel motivasyonun olumlu yönde olmasını sağlar. Yabancı dilde dinleme, konuşma, okuduğunu anlama ve yazma yetilerinin ileri derecede olduğunu fark eden öğretmen aday; mesleğine karşı aidiyet duygusunu geliştirir ve kendisiyle gurur duymaya başlar.

Dışsal motivasyon ise "bireyin çevresinden gelen etkileri içerir. Bir çalışanın performansından dolayı ücret alması, ikramiyeler, terfi etmesi ve yöneticisi tarafından takdir edilmesi gibi dışsal ödüller çalışanın motivasyonunu artırır" (Küçükosmanoğlu, 2015, s. 3). Ancak içsel motivasyon olmadan dışsal etkenler başarıyı artırmada tek başına yeterli olmayabilir.

Öğrencilerin motivasyonunu etkileyen en önemli unsurlardan biri de öğretmenlerin yaklaşımıdır. Güdülenmiş bir öğretmen, öğrencilerine güven ve cesaret verme, sınıf ortamında becerileri geliştirmeye yönelik girişimlerde bulunma yönünde davranış biçimleri geliştirebilir. Bu durumda öğrenciler, öğretmenleriyle sağlıklı bir ilişki kurmanın sağladığı olanaklardan faydalanabilir.

Öğretmen adaylarının eğitimleri boyunca aldıkları derslere olan ilgisi, mesleğin inceliklerini ve ders anlatma stratejilerini öğrenirken duyduğu haz içsel motivasyonu, mesleği ile ilgili toplumda var olan algı (statü, maaş, saygınlık) dışsal motivasyonu oluşturur.

Bu çalışmanın amacı Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliği son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının içsel-dışsal motivasyonlarını artıran ve azaltan faktörleri tespit etmektir. Ayrıca içsel-dışsal motivasyon açısından ne gibi etkilerle karşılaştıkları ve bu durumun öğretmenlik mesleğine olan bakış açılarına nasıl tesir ettiğini belirlemektir.

2. Yöntem

Araştırma, Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliği son sınıf öğrencilerini kapsayan nitel bir çalışmadır. Çalışmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. “Olgubilim (fenomenoloji/phenomenology) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 69).

‘Motivasyon’, günlük hayatta sıkça duyduğumuz ancak etki alanları konusunda detaylı bilgi sahibi olmadığımız bir kavramdır. Olgubilim deseni ile öğretmen adaylarının motivasyon durumlarını etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada internette nitel araştırma yöntemlerinden biri olan e-posta yoluyla öğretmen adaylarıyla iletişime geçilmiştir. Herhangi bir zaman kısıtlaması olmadan öğretmen adaylarının müsait oldukları zaman dilimlerinde araştırma sorularını yanıtlamaları istenmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliğinde öğretim gören 10 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Görüşmeyi kabul eden katılımcılardan araştırma sorularından önce yaş, mezun olduğu lisenin türü (devlet, özel, meslek lisesi, vs.), Fransızca’yı nerede öğrendiği, ailede Fransızca bilen bireylerin olup olmadığı konularında bilgileri alınmıştır. Çalışma grubundaki öğretmen adaylarına ilişkin veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma grubuna alınan öğretmen adaylarına ilişkin bilgiler

Değişkenler n=10		f	%
Mezun olduğu lise türü	Devlet	8	80
	Özel	2	20
Fransızcanın öğrenildiği yer	Lise	2	20
	Üniversite	8	80
Ailede Fransızca bilen	Var	2	20
	Yok	8	80

Tablo 1’de yer alan bilgilerde de görüldüğü gibi çalışmada gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmen adaylarının sayısı 10 kişidir. Katılımcıların 2’si dışında herkes devlet lisesinden mezun olmuştur. Sadece 2 kişi Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliği lisans eğitimine başlamadan önce Fransızca eğitimi görmüştür. Katılımcılardan iki kişinin aile üyelerinde Fransızca bilen vardır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada internet üzerinden e-posta yoluyla veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma soruları hazırlanmadan önce motivasyon üzerine yapılan tez çalışmalarının yöntem kısımları değerlendirilmiştir. Yazın taramasının yapılmasının ardından çalışmanın amacına yönelik 7 adet açık uçlu araştırma sorusu oluşturulmuştur. Araştırma soruları, lisans eğitimi sürecindeki öğretmen

adaylarının sahip oldukları motivasyonun nelerden etkilendiği ve ne gibi sonuçlar doğurduğunu ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır. Öğretmen adaylarının yoğun programlarından dolayı birebir görüşme yerine e-posta yoluyla verilerin toplanılması kararlaştırılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmen adaylarının e-posta adresleri alınmıştır.

Araştırmada yer alan görüşme soruları şu şekildedir:

1. Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliği Lisans programını neden seçtiniz?
2. Fransızcanın Türkiye'deki geçerliliği hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu durum motivasyonunuzu ne yönde etkiliyor?
3. Lisans eğitiminiz boyunca motivasyonunuzu olumlu/olumsuz yönde etkileyen faktörler nelerdir? (Sınıf ortamı, öğretmenin ders anlatma yöntemi, vs...)
4. Mezun olduktan sonra iş bulma konusunda kaygınız var mı? Evet ise, bu kaygı motivasyonunuzu hangi açılardan ve nasıl etkilemektedir?
5. Aile ve arkadaş gibi yakın çevrenizin görüşleri motivasyonunuz üzerinde ne gibi etkiler yaratıyor?
6. Motivasyonunuzu artırmaya yönelik neler yapılmasını istersiniz? (Lisans eğitiminde motivasyon artırmaya yönelik öneriler, ...)
7. Siz motivasyonunuzu artırmak için neler yapıyorsunuz?

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmen adaylarının iletişim bilgileri alındıktan sonra e-posta adreslerine araştırma soruları gönderildi. Araştırma sorularından önce tez çalışması hakkında bilgi verilip katılımcıların kimliklerinin gizli tutulacağı bildirildi. Tez araştırmasının amacı ve önemi ile ilgili açıklamalar yapıldı. E-posta ile iletilen araştırma sorularına 10 öğretmen adayı geri dönüş yaptı.

30 Nisan 2019- 30 Mayıs 2019 tarihleri arasında araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmen adayları soruların yanıtlarını e-posta yoluyla ilettiler. Görüşmede yer alan açık uçlu soruların yanıtları katılımcılar tarafından biçimlendirildi. Anlaşılmayan ve eksik bulunan noktalarda öğretmen adaylarıyla tekrar e-posta yoluyla iletişime geçildi.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler betimsel ve içerik analiziyle dört aşamada analiz edilmiştir: Verilerin kodlanması, kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması.

Öğretmen adaylarının motivasyonlarını etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri (Ö.A.1, Ö.A.2...) kodlanmıştır. Görüşmeler sonunda elde edilen veriler frekans ile ifade edilmiştir. Öğretmen adaylarının motivasyonlarını olumlu ve olumsuz etkileyen faktörler gruplandırılarak ayrı tablolarda sıralanmıştır. Gruplar altında sıralanan öğelerin kendi aralarındaki tutarlığı incelenmiştir. Öğretmen adaylarının motivasyonlarını etkileyen durumlara ait ifadelerine yer verilerek elde edilen bulgular tanımlanmıştır.

3. Bulgular

Araştırmanın bulgular kısmında öğretmen adaylarının motivasyonunu artıran ve azaltan faktörler ele alınmıştır. Araştırma sorularından elde edilen sonuçlar detaylı bir şekilde incelenmiştir.

3.1. Fransızca Öğretmenliği Lisans Programını Seçme Sebepleri

Araştırma soruları kapsamında öğretmen adaylarına, eğitim gördükleri lisans programını neden seçtikleri sorusu yöneltilerek bu durumun motivasyonlarını ne yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Tablo 2. Fransızca öğretmenliği lisans programı seçimini etkileyen faktörler

Sıra No.		f
1	Fransızca sevgisi	6
2	Yabancı dil öğrenme isteği	3
3	Yabancı dile yatkınlık	2
4	İş olanakları	2
5	Sınav puanı	2
6	Bölümün akademik kadrosu	1
7	Öğretmen olma isteği	1

Öğretmen adaylarının Fransızca Öğretmenliği Lisans Programı'nı seçmesinde etkili olan 7 farklı durum olduğu tespit edilmiştir. Bu bölümün seçiminde en fazla etkili olan faktörün 'Fransızca sevgisi' olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının Fransızcaya olan tutkusu motivasyonlarını artıran durumları oluşturmuştur. İkinci bir yabancı dil öğreniminin sağlayacağı faydaların öngörülmesi de öğretmen adaylarının seçiminde etkili olmuştur.

'Yabancı dile yatkınlık', 'İş olanakları', 'Bölümün akademik kadrosu', 'Sınav puanı', 'Öğretmen olma isteği' gibi faktörler de öğretmen adaylarının kararını etkileyen faktörler arasında yer almıştır.

Öğretmen adaylarının bölüm seçimleri ile ilgili ifadelerinden bazıları şu şekildedir;

Ö.A.5 "Fransızcaya hep bir ilgim vardı, bu dili öğrenmek istiyordum. Ülkemizde zaten yabancı dil olarak çoğunlukla İngilizce öğrenilip konuşuluyor. Ben de fark yaratmak ve kariyerimde avantaj sağlayacağımı düşündüğüm için Fransızca'yı seçtim."

Ö.A.6 "Fransızca'yı öğrenme isteği ve arzusun yanında bölümün akademik kadrosu da bu seçimimde etkili oldu."

Ö.A.9 "Fransızcaya karşı duyduğum aşırı ilgi ve alâka bölüm seçiminde etkili oldu. Sık sık Fransızca şarkı dinliyordum. Halalarım Belçika'dan ziyaretimize geldiklerinde Fransızca aksanlarına hayran kalmam, bu dili öğrenme konusunda beni iyice hırslandırdı." Ö.A.10 "İngilizceye ek bir dil öğrenmek istiyordum, Fransızca alanında iş olanakları olduğu için bu bölümü seçme kararı aldım."

Öğretmen adaylarının 'Fransızca Öğretmenliği' bölümünü seçmelerinde etkili olan faktörler hakkında kullandıkları ifadelerin çoğu Fransızca sevgisi, dile olan yatkınlıkları, iş olanaklarının artması yönündedir. Fransızca öğrenme tutkusunun bölüm seçiminde etkili olan başlıca faktörlerden biri olduğu söylenebilir. İkinci bir yabancı dil öğrenme isteği öğretmen adaylarının motivasyonunu olumlu yönde etkilemiştir. Sosyal çevrede, kariyer yaşamında Fransızca bilmenin avantajlarından faydalanma gibi düşünceler bölüm seçiminde motive edici faktörler arasında yer almaktadır. Aile ve yakın çevresinde Fransızca bilen kişilerin olması öğretmen adaylarında Fransızca sevgisinin oluşmasını sağlayarak bu bölümü seçme kararı almalarında etkili olmuştur. Ayrıca Fransızcanın yabancı dil olarak okutulduğu bir lisede eğitim gören öğretmen adayları, bu dile karşı yetilerini geliştirmek için bu bölümü seçtiklerini söylemişlerdir.

Ancak araştırma kapsamında sadece bir kişi, öğretmen olma isteğinden bahsetmiştir. Nitelikli dil öğretmenleri yetiştirmeyi amaçlayan bir bölümde eğitim gören öğretmen adaylarının neredeyse

tamamı Fransızca dilini öğrenme sürecine odaklandıkları, öğretmenlik mesleğini yapma istekleri yönünde bir ifade kullanmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Sınav puanı dolayısıyla zorunlu olarak bu bölümü seçen öğretmen adayları ise motivasyon düşüklüğüne bağlı olarak lisans eğitimi boyunca isteksiz bir tutum içerisinde olduklarını ifade etmişlerdir.

3.2. Fransızcanın Türkiye’deki Geçerliliği Hakkındaki Görüşler

Öğretmen adaylarının motivasyonlarını etkileyen faktörlerden biri de Fransızcanın ülkemizdeki yeridir. Dilin geçerlilik derecesi öğretmen adaylarının kariyer hedeflerini ve gerçekleştirmek istedikleri projeleri doğrudan etkilemektedir. Öğretmen adaylarının Fransızcanın geçerliliği hakkında düşünceleri alınarak bu durumun motivasyonlarını ne yönde etkilediği saptanmıştır.

Tablo 3. Fransızcanın Türkiye’deki geçerliliği hakkında görüşler

Sıra No		f
1	Fransızcanın yaygın ve kullanışlı bir dil olması	7
2	Fransızcanın geçerliliğini kaybetmesi	3
3	Fransızcanın kısmen geçerli olması	1

Araştırma kapsamında katılım gösteren öğretmen adaylarından 3 kişi, Fransızcanın geçerliliğini kaybettiği ifadesini kullanmıştır. Bu düşüncede olan öğretmen adaylarının motivasyonlarının olumsuz yönde etkilendiği saptanmıştır. Öğretmen adaylarında gelecek kaygısı, ümitsizlik gibi motivasyon azaltan durumların olduğu söylenebilir. Fransızcanın geçerli bir dil olduğunu düşünen öğretmen adaylarının ise motivasyonu olumlu yönde etkilenmiştir. Fransızca bilmenin beraberinde getireceği fırsatların bilincinde olan öğretmen adayları, kendilerini şanslı hissettikleri yönünde ifadeler kullanmışlardır.

Öğretmen adaylarının Fransızcanın Türkiye’deki geçerliliği hakkındaki düşünceleri şu şekildedir;

Ö.A.1 *“Fransızcanın ülkemizdeki geçerliliğini kaybettiğini düşünüyorum. Mesleki hayatımda bu durumun olumsuz yansımaları olacağını düşünüyorum.”*

Ö.A.2 *“Ülkemizde, Fransızcanın geçerliliğini yitirdiğini düşünüyorum. Bu durum mesleki kariyerimi olumsuz yönde etkileyeceğinden dolayı yurt dışı fırsatlarını değerlendirmeyi düşünüyorum.”*

Ö.A.4 *“Fransızcanın Türkiye’de ayrı bir yeri olduğunu düşünüyorum. Fransız okulları, Fransız şirketleri, İstanbul Fransa Başkonsoloslugu gibi önemli kurumlarda çalışma imkânımızın olması mesleki motivasyonumu olumlu yönde etkiliyor.”*

Ö.A.6 *“Küresel dünyanın ihtiyaçlarından biri de insanların birden fazla dil konuşabilme yetisidir. Türkiye’de Fransızca bilmenin birçok avantajı olduğunu düşünüyorum.”*

Ö.A.10 *“İş ilanlarına sürekli bakan biri olarak Fransız şirketlerin veya ikinci dil olarak Fransızca tercih eden birçok şirketlerin olduğunu farkındayım. Bu durum motivasyonumu olumlu yönde etkiliyor.”*

Fransızcanın ülkemizde ve dünyada geçerli bir dil olduğu yönünde ifadeler kullanan öğretmen adaylarının gelecek kaygısı yaşamadıkları ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu Fransızcanın geçerli bir dil olduğu yönünde ifadeler kullanmışlardır. Fransızca bilmenin avantajlarından faydalanacağını düşünen öğretmen adayları, gelecekle ilgili olumlu bakış açıları geliştirerek kendilerini motive etme yönünde davranış biçimleri geliştirmişlerdir. Fransızcanın

geçerliliğini kaybettiğini düşünen öğretmen adaylarının ise kendilerini çaresiz hissederek gelecek kaygısının beraberinde getirdiği motivasyon düşüklüğünü yaşadıkları tespit edilmiştir. Fransızcanın önemini kaybettiği algısında olan öğretmen adaylarının Fransızcaya olan ilgilerinin azaldığı ve eğitim aldıkları bölüme karşı olumsuz bakış açıları geliştirdikleri sonucuna varılabilir. Öğretmen adaylarından sadece bir kişi Fransızcanın kısmen geçerli olduğu yönünde ifade kullanmasına rağmen motivasyonunun olumsuz yönde etkilenmediğini dile getirilmiştir.

3.3. Lisans Eğitimi Boyunca Motivasyonu Etkileyen Faktörler

3.3.1. Öğretmen Adaylarını Motive Eden Durumlar

Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliği son sınıfta eğitim gören öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, katılımcıların motivasyonlarını etkileyen faktörleri ortaya çıkarmıştır. Öğretmen adaylarının motivasyonunu artıran faktörler “içsel” ve “dışsal” olarak iki ana başlıkta incelenmiştir.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının içsel motivasyon kaynakları

Sıra No.		f
1	Fransızca sevgisi	8
2	Yeni bir dilde kendini ifade etme tutkusu	6
3	Profesyonel hayatta başarıyı yakalama inancı	5
4	Kendini geliştirme arzusu	5
5	Zorlukların üstesinden gelme gayreti	4
6	Mesleki heyecan	4
7	Sabırlı olmak	3
8	Merak duygusu	3

Öğretmen adaylarının içsel motivasyonlarına ilişkin kullandıkları ifadelerden bazıları şu şekildedir;

Ö.A.3 “Fransızca seviyemin gayet iyi derecede olduğunu farkındayım, birçok özel okulda rahatça iş bulabileceğimi düşünüyorum.”

Ö.A.4 “Ana dili Fransızca olan insanların aksanını duymak ve onlarla iletişim halinde olmak bile beni motive etmeye yetiyor.”

Ö.A.9 “Fransızca dilinde iş bulma kaygısı yaşadığım zamanlarda daha çok çalıştım. Bu lisana karşı hissettiğim tutkunun ileride yaşayabileceğim zorlukları aşmamda fayda sağlayacağını düşünüyorum.”

Tablo 5. Öğretmen adaylarının “dışsal” motivasyon kaynakları

Sıra No.		f
1	Öğretmenlerin desteği	9
2	Öğretmenlerin bilgi ve deneyimleri	7
3	Fransızca bilmenin saygınlık uyandırması	6
4	Aile ve arkadaş desteği	6
5	İş olanakları	5
6	Yeni bir dil öğrenme	5
7	Fransızcaya verilen önemin artması	4
8	Alanında uzman akademik kadro	4

9	Anabilim dalının düzenlediği eğitim seminerleri	3
10	Uygun sınıf mevcudu	3
11	Yurt dışına açılma	3
12	Sınıf içi yardımlaşma	2
13	Ders içi kullanılan materyaller	1

Öğretmen adaylarının kodlanmış 13 dışsal motivasyon kaynağı tespit edilmiştir. “Öğretmenlerin desteği”, “Fransızca bilmenin saygınlık uyandırması”, “Aile ve arkadaş desteği”, “İş olanaklarının artması”, “Yeni bir dil öğrenme”, “Fransızcaya verilen önemin artması” öğretmen adaylarının dışsal motivasyonunu en fazla etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

Öğretmen adaylarının dışsal motivasyonlarına ilişkin kullandıkları ifadelerin bazıları şu şekildedir;

Ö.A.3 “Sınıf mevcudunun 20 kişiyi geçmemesi, kaliteli bir eğitim almamızı sağladı. Bu sayede öğretmenlerimiz, bir sorunumuz olduğunda bizlerle birebir ilgilenerek çözüm önerilerini sundular.”

Ö.A.4 “Arkadaş çevrem, Fransızca bildiğim için çok şanslı olduğumu düşünüyorlar.”

Ö.A.6 “Hocalarımızın bize olan yüksek alâkaları ve bilgilerini paylaşma hususundaki cömertlikleri motivasyonumu olumlu yönde etkiledi diyebilirim.”

Ö.A.10 “Öğretmenlerimizin dersleri ilgi çekici kılması, bizlere arkadaşça yaklaşımları motivasyonumu artırdı.”

Ö.A.5 “Mesleki kariyerim açısından ailem ve arkadaşlarım benden çok daha motive olmuş durumdadır. Onların olumlu bakış açısı ve değerlendirmeleri, her konuda desteğe hazır olmaları beni çok memnun ediyor.”

3.3.2. Öğretmen Adaylarının Motivasyonunu Azaltan Faktörler

Tablo 6. Öğretmen adaylarının motivasyonunu azaltan içsel durumlar

Sıra No.		f
1	Gelecek kaygısı	4
2	İsteksizlik	3
3	Kendini yetersiz hissetme	3
4	İnançsızlık	3
5	Aidiyet duygusunun gelişmemesi	2
6	Adapte olamama	2
7	Sabırsızlık	2
8	Konsantrasyon bozukluğu	1

Öğretmen adaylarının motivasyonunu azaltan faktörler incelendiğinde 8 farklı “içsel” durum ortaya çıkmıştır. İçsel motivasyonu azaltan durumlar ise şu şekilde sıralanmaktadır; “Gelecek kaygısı”, “Kendini yetersiz hissetme”, “Aidiyet duygusunun gelişmemesi”, “İsteksizlik”, “Adapte olamama”, “Sabırsızlık”, “Konsantrasyon bozukluğu”.

Öğretmen adaylarının içsel motivasyonlarını azaltan durumlardan bahsettiği ifadelerin bazıları aşağıdaki gibidir;

Ö.A.1 “Fransızca dersinin devlet okullarında neredeyse hiç olmaması ve öğretmen alımının bu alanda durdurulması gelecek kaygımın oluşmasına neden oluyor.”

Ö.A.4 “Türkiye’de iş olanakları oldukça kısıtlı, yurt dışındaki fırsatları değerlendirme konusunda ise kendimi yeterli görmüyorum.”

Öğretmen adaylarının içsel motivasyonlarını azaltan durumların sebepleri incelendiğinde Fransızca alanında iş bulma sıkıntısı, Fransızca yetilerinin gelişmediği hissi, bölüme karşı aidiyet duygusunun oluşmaması gibi olumsuz faktörlerin varlığından bahsedilebilir. Fransızcaya olan ilgisi azalan öğretmen adaylarında inançsızlık ve isteksizlik gibi içsel motivasyonu azaltan durumların ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Dil eğitimi sürecinde merak ve araştırma duygusunu oluşturan içsel motivasyonun olumsuz yönde etkilenmesi öğretmen adaylarının dil yetilerini geliştirmesi konusunda isteksiz bir tutum sergilemelerine neden olmaktadır. Özellikle bölüme zorla girdiğini ifade eden öğretmen adayının (Ö.A.2) lisans eğitimi boyunca derslere isteksiz katıldığı ve bu durum sonucunda da motivasyonu artırmaya yönelik hiçbir girişimde bulunmadığı söylenebilir. Fransızca öğretmenliği bölümüne karşı geliştirilen olumsuz bakış açıları ise öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yetilerin edinilememesine ve buna bağlı olarak gelecek kaygısının ortaya çıkmasına neden olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının motivasyonunu azaltan “dışsal” durumlar

Sıra No.		f
1	Fransızca konuşma pratiğinin olmaması	7
2	Ders müfredatındaki eksiklikler	7
3	Fransızca etkinliklerin eksikliği (münazara, grup çalışmaları...)	7
4	Fransızcanın önemini kaybetmesi	4
5	İş imkânının kısıtlı olması	4
6	Sınıf içi uyumsuzluk	2
7	Staj döneminde yaşanan olumsuzluklar	1
8	Ders sürelerinin uzunluğu	1
9	Derslik bulmakta zorlanma	1
10	Öğretmenin fazla disiplinli olması	1

Öğretmen adaylarının motivasyonunu azaltan 10 farklı dışsal durum tespit edilmiştir. Fransızca kendilerini ifade etmek için gerekli ortamın sağlanmadığını düşünen öğretmen adayları, kendilerini bazı konularda geliştiremedikleri için motivasyonlarının olumsuz yönde etkilendiğini belirtmişlerdir. Motivasyon azaltan faktörler arasında ders müfredatındaki eksiklikler, Fransızca konuşmaya dayalı etkinliklerin yetersizliği, Fransızcanın geçerliliğini kaybetmesi gibi durumlar yer almaktadır.

Öğretmen adaylarının dışsal motivasyon durumunu azaltan faktörler ile ilgili ifadelerin bazıları şu şekildedir;

Ö.A.1 *“Fransızca alanında yaşanan iş bulma sıkıntısı, Fransızcaya verilen değer düşmesi yakın çevremi olumlu yaklaşımlarını etkisiz hale getirdi.”*

Ö.A.2 *“Ülkemizde, Fransızca dilinin geçerliliğini yitirdiğini düşünüyorum. Bu durum mesleki kariyerimi olumsuz yönde etkileyeceğinden dolayı yurt dışı fırsatlarını değerlendirmeyi düşünüyorum.”*

Öğretmen adaylarının çoğunda dışsal motivasyonu azaltan faktörler arasında Fransızca konuşma pratiğini geliştirmeye yönelik derslerin eksikliği yer almaktadır. Bu bağlamda Fransızca yetileri geliştirmeye yönelik etkinliklerin yetersizliğinden bahseden öğretmen adayları, Fransızcalarını aktif olarak kullanabilecekleri ortamların sunulamamasından dolayı motivasyonlarının azaldığını belirtmişlerdir. Çevresel faktörlü motivasyon düşüklüğünün sebeplerden biri ise Fransızcaya verilen önemin azaldığı yönünde bir algının olmasıdır. Fransızca alanında iş bulma sıkıntısı yaşayacaklarını düşünen öğretmen adaylarının motivasyonları ciddi derecede olumsuz etkilenmiştir. Bir kişi dışında öğretmen adaylarının hiçbiri, üniversitedeki akademik kadrodan dolayı motivasyonlarının düştüğü

yönünde bir ifade kullanmamıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin motivasyonu azaltan geri bildirimlerde bulunmadıkları sonucuna varılabilir.

Öğretmen adaylarının mezun olduktan sonra iş bulma kaygıları motivasyonlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu kaygılar, Fransızca diline olan bakış açısının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır.

3. 4. Mezun Olduktan Sonra İş Bulma Kaygısı ve Yokluğu

Tablo 8. İş bulma kaygısının varlığı/yokluğu

Sıra No.	f
İş kaygım var	5
İş kaygım yok	5

İş bulma kaygısı yaşayan öğretmen adayları; Fransızcanın geçerliliğini kaybettiğini ve iş olanaklarının kısıtlı olduğu düşünerek kendilerini çaresiz hissetmektedirler. İş bulma kaygısı yaşamayan öğretmen adayları ise Fransızca bilmenin kariyer hayatlarında birçok imkân sağlayacağını düşünerek kendilerini motive etme yönünde davranış biçimleri geliştirdikleri söylenebilir.

Öğretmen adaylarının iş bulma kaygılarına ilişkin kullandıkları ifadelerin bazıları şu şekildedir;

Ö.A.1 “İş bulma konusunda gelecek kaygımın olması motivasyonumu olumsuz yönde etkiliyor. Akademik alanda, özel sektörde Fransızca iş olanakları oldukça kısıtlı. Birçok özel okulda da Fransızca yabancı dil olarak okutulmuyor. Bu olumsuz durumlar kendimi ümitsiz ve çaresiz hissetmeme neden oluyor.”

Ö.A.3 “Hiçbir şekilde kaygı durumum yok. Şimdiden bile özel ders verebilecek konumda ve seviyede olduğumu düşünüyorum. Ülkemizde birçok özel okullarda/kurslarda kariyer anlamında kendime yer bulabileceğimi düşünmekteyim.”

Ö.A.7 “Fransızca dil yetilerimin ileri seviyede olduğunu düşünüyorum. İş bulma konusunda herhangi bir sıkıntı çekmeyeceğimi düşünmem motivasyonumu artırıyor.”

Araştırma kapsamında yer alan öğretmen adaylarının yarısı iş bulma kaygılarının olduğunu diğer yarısı ise gelecek kaygısı içerisinde olmadıklarını belirtmişlerdir. Fransızcanın ülkemizde ve dünyada geçerliliğini koruduğunu düşünen öğretmen adaylarının mezun olduktan sonra başarıyı yakalayacaklarına dair inançları motivasyonlarını olumlu yönde etkilemektedir. İş bulma kaygısı yaşamayan öğretmen adaylarının özgüvenlerinin yüksek olduğu söylenebilir. Fransızca yetilerinin gelişmiş olduğunu düşünen öğretmen adayları, bu dilin getireceği imkânların bilincinde olmanın motivasyonlarını artırdığını belirtmişlerdir. İş bulma kaygısını yaşayan öğretmen adaylarında ise Fransızcanın geçerliliğini kaybettiği yönünde ifadeleri bulunmaktadır. Mezun olduktan sonra Fransızca alanında iş imkânlarının kısıtlı olduğunu düşünen öğretmen adaylarında çaresizlik, isteksizlik, yetersiz hissetme gibi motivasyonu düşüren faktörlerden etkilendikleri söylenebilir.

3.5. Yakın Çevre Görüşlerinin Motivasyon Üzerindeki Etkileri

Aile ve arkadaş gibi yakın çevrenin olumlu veya olumsuz görüşleri öğretmen adaylarının motivasyonunu doğrudan etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Cesaret verici görüşler öğretmen adaylarının motivasyonunu artırırken, olumsuz bildirimler bireyin motivasyonunu düşürebilmektedir.

Tablo 9. Yakın çevre görüşlerinin etkisi

Sıra No.		f
1	Olumlu yönde	9
2	Olumsuz yönde	0
3	Etkilenmiyor	2

Yakın çevresi tarafından desteklenen, başarıları takdir edilen öğretmen adaylarının karşısına çıkan sorunlardan daha az etkilendiği söylenebilir. Başarma azmi, bölümüne karşı kurduğu aidiyet duygusundan olumlu yönde etkilenen öğretmen adaylarının özgüvenlerinin arttığı sonucuna varılabilir.

Öğretmen adaylarının yakın çevre görüşlerinin motivasyonlarına etkilerine ilişkin kullandıkları ifadelerin bazıları şu şekildedir;

Ö.A.7 “Kararlarımın arkasında olduğum için çevrem görüşlerinin bir etkisi bulunmamaktadır. Genellikle okuduğum bölümle ilgili olumlu yorumlar alıyorum.”

Ö.A.10 “Ailem ve yakın arkadaşlarımın görüşleri benim için her zaman önemlidir. Yakın çevrem desteği motivasyonum üzerine olumlu etkiler yarattı.”

Öğretmen adayları sosyal çevrelerinde eğitimini aldıkları bölüme karşı olumlu geri bildirimler aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmen adaylarının ümitsizliğe kapıldıkları durumlarda sabırlı olma yönünde davranış biçimleri geliştirmelerini sağlamıştır. Aile ve yakın çevrenin görüşlerinden etkilenmeyen öğretmen adaylarında ise özgüven duygusunun yüksek olduğu söylenebilir. Kendi çalışmalarından ve donanımlarından emin olan öğretmen adayları, yakınlarının yorumlarına önem vermedikleri yönünde ifadelerde bulunmuşlardır.

3.6. Lisans Eğitiminde Motivasyon Artırmaya Yönelik Öneriler

Tablo 10. Öğretmen adaylarının önerileri

Sıra No.		f
1	Fransız dili ve kültürünü yansıtan etkinliklerin artırılması	4
2	Bazı ders içeriklerinin değiştirilmesi	4
3	Fransız eğitim ve kültürüne daha fazla önem verilmesi	1
4	Mesleki seminerler	1

Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu Fransızca dili ve kültürünü yansıtan etkinliklerinin düzenlenmesini önermişlerdir (sinema, seminer, yarışma, münazara, ...). Fransızca dilini sözlü olarak kullanabilecekleri ortamların yaratılması ihtiyacında olan öğretmen adayları, dil becerilerini geliştirmeye yönelik ders materyallerinin yaygınlaştırılması yönünde isteklerini iletmışlerdir.

Öğretmen adaylarının lisans eğitiminde motivasyon artırmaya yönelik önerilerden bazıları şu şekildedir;

Ö.A.1 “Türkiye’deki Fransız kuruluşlarının ve okullarının birleşip Fransız eğitim ve kültürüne daha fazla önem vermesini talep etmelidir. Fransızcanın yaygınlaştırılması için gerekirse Fransa’dan destek istenmesi bu alandaki istihdam oranını artırabilir.”

Ö.A.5 "Sadece Fransızca Öğretmenliği değil, bu dili kullanarak yapabileceğimiz diğer meslekleri ve iş imkânlarını tanıtan, teşvik eden çeşitli seminerler düzenlenebilir. Ayrıca, dili etkili kullanmak için günlük yaşantımızda daha rahat konuşmamızı sağlayan dersler veya atölyeler açılabilir."

Öğretmen adayları Fransızca yetilerini aktif olarak uygulayabilecekleri ortamların yaratılmasının motive edici etkilerinden bahsetmişlerdir. Öğrendikleri yabancı dilin kültürünü yaşatmayı amaçlayan etkinliklerin artırılmasını öneren öğretmen adayları, ders materyallerinin de çeşitlendirilmesi yönündeki ihtiyaçlarını dile getirmişlerdir. Fransızcaya olan hâkimiyetlerini güçlendirecek her girişimin başarıya olan inancı artıracığını ifade etmişlerdir. Mezun olduktan sonra iş olanakları hakkında uzman kişiler tarafından seminerler düzenlenmesinin bölümlerine olan aidiyet duygusunun gelişmesi yönünde faydalar sağlayacağını belirtmişlerdir. Fransızcanın geçerliliğini kaybettiğini düşünen öğretmen adaylarından biri ise (Ö.A.1.) çözüm önerisi olarak bu dilin yaygınlaştırılması ve istihdam oranının artırılması için ilgili kuruluşların ortak bir platformda toplanıp projeler üretmeleri gerektiğini dile getirmiştir.

Tablo 11. Öğretmen adaylarının motivasyonlarını artırmaya yönelik yöntemleri

Sıra No.		f
1	Fransızca konuşma pratiği yapmak	5
2	Fransız basın ve yayın organlarını takip etme	4
3	Eğitim seminerlerine katılma	2
4	Olumlu düşünmek	2
5	Motivasyon artırmaya yönelik girişimde bulunmayanlar	2

Öğretmen adaylarının motivasyonlarını artırmaya yönelik girişimleri arasında Fransızca dil yetilerini geliştirebilecekleri etkinliklere katılımları yer almaktadır. Fransızca basın ve yayın organlarını takip etme, çevresiyle Fransızca iletişim kurma imkânını yakalama öğretmen adaylarının motivasyonlarını artırmaya yönelik girişimleri arasında yer almaktadır. Mezun olduktan sonra başarılı olacaklarına dair olumlu bakış açıları geliştiren öğretmen adaylarının motivasyonlarını artırdıkları saptanmıştır. Motive edici herhangi bir girişimde bulunmayan öğretmen adaylarının okudukları bölüme karşı ilgisiz oldukları, bu durumun da motivasyonlarının yetersiz olmasına sebep olduğu saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının motivasyon artırmaya yönelik uyguladıkları yöntemler ile ilgili kullandıkları ifadelerden bazıları şu şekildedir;

Ö.A.1 "Marmara Üniversitesi'nde her yıl düzenlenen eğitim seminerlerinde alanında uzman eğitimcilerin düzenlediği atölyelere katılıyorum. Kendimi geliştirmek adına katıldığım eğitim programları sayesinde motivasyonumu artırıyorum."

Ö.A.5 "Sürekli olumlu düşünmeye çalışıyorum. İsteyip çalışınca neler yapılabileceğinin bilincinde olduğum için kendi enerjimi de yüksekte tutmaya çalışıyorum."

Ö.A.7 "Bu konuda herhangi bir girişimim olmadı."

Ö.A.8 "Fransızcamı sürekli geliştirmeye çalışıyorum. Fransızca kitap okuma çalışmaları ve Fransızca filmler izleyerek dile olan bağımlı korumaya çalışıyorum."

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliği Bölümü son sınıfta eğitim gören öğretmen adaylarının motivasyonlarını etkileyen faktörler saptanmıştır. Motivasyonlarını artıran ve azaltan faktörler “içsel” ve “dışsal” olarak gruplandırılmıştır.

Araştırma soruları kapsamında öğretmen adaylarının Fransızca Öğretmenliği Lisans Programını seçmelerindeki etkenler saptanmıştır. Fransızca öğrenme isteği, Fransızca diline karşı geliştirilen olumlu tutumlar, kariyer anlamında iş olanaklarının artması, ikinci yabancı dil ediniminin sağladığı avantajlar gibi faktörler öğretmen adaylarının seçimini etkilemiştir. Fransızca bilmenin kariyer hayatında olumlu etkileri olması, Fransızcanın ülkemizde ve dünyada geçerli bir dil olduğu gibi düşünceler bu bölümün seçilmesinde etkili olan faktörler arasındadır. Ayrıca lise eğitimi boyunca Fransızca dersi gören öğretmen adayları, bu dili sevmelerinden ve Fransızca alanında bir eğitim almayı istemelerinden dolayı bu bölümü seçmişlerdir. Araştırma kapsamında sadece bir kişi, öğretmen olma isteğinden bahsetmiştir. Öğretmen adaylarının neredeyse tamamı Fransızca dil becerilerini geliştirme amacıyla bu bölümü seçtikleri saptanmıştır. Bölüm seçimlerini etkileyen faktörler arasında öğretmenlik mesleğine karşı olan bakış açılarına yönelik bir ifade kullanılmamıştır.

Sadece sınav puanı nedeniyle bu bölümü seçen öğretmen adayında ise lisans eğitimi boyunca isteksiz bir şekilde derslere katıldığı ve motivasyonunu artırmaya yönelik hiçbir girişimde bulunmadığı tespit edilmiştir. Aile ve yakın çevrede Fransızca bilen kişilerin olması öğretmen adaylarında bu dili öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Fransızcanın yabancı dil olarak okutulduğu liselerde eğitim gören öğretmen adayları ise bu dile olan tutkularından dolayı bu bölümü seçtiklerini ifade etmişlerdir.

Fransızcanın ülkemizde ve dünyadaki geçerliliği öğretmen adaylarının motivasyon durumunu etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Fransızca bilmenin bir ayrıcalık olduğunu ve ülkemizde ayrı bir yeri olduğunu düşünen öğretmen adaylarının başarıyı yakalama inancı konusunda kendilerini motive ettikleri tespit edilmiştir. Fransızca dil ve yetilerini kullanabilecekleri birçok kurum ve kuruluşların varlığından söz eden adaylar, geleceklerinden umutlu olma yönünde olumlu bakış açıları geliştirmişlerdir.

Fransızcanın Türkiye’de geçerliliğini kaybettiğini düşünen öğretmen adaylarının ise gelecek kaygısı içerisinde oldukları saptanmıştır. Fransızca alanında iş imkânlarının kısıtlı olduğu yönünde ifadeleri olan öğretmen adaylarında ümitsizlik, çaresizlik, endişe gibi içsel motivasyonu düşüren durumların ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Fransızcaya olan ilgilerinin azaldığı ve eğitimi aldıkları bölüme karşı olumsuz bakış açıları geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının motivasyonunu artıran ve azaltan durumlarda dışsal etkenlerin daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çevresel faktörlerin kişi üzerinde önemli etkileri olduğu söylenebilir. İçsel motivasyon kişinin isteğini, çalışma ve başarıya hırsını, istek ve amaçlarını etkilemektedir. Dışsal etkenler ise bu unsurları olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilme gücüne sahiptir. Ancak duygu ve düşünceler içsel olarak sağlam temeller üzerine kurulmuşsa, olumsuz dış faktörler etkisini kaybedebilir.

Araştırma sonucunda Marmara Üniversitesi Fransızca öğretmenliği son sınıfta eğitim gören öğretmen adaylarının 8 farklı kodlanmış içsel motivasyon durumu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Fransızcaya olan sevgi ve tutkuları öğretmen adaylarının içsel motivasyonunu olumlu anlamda etkileyen faktörlerin başında yer almaktadır. Fransızca yetilerini geliştirme arzuları da motivasyonu artıran faktörler arasında yer almaktadır.

Bazı öğretmen adaylarının ülkemizde Fransızcanın geçerliliğini kaybettiğini düşünmelerine rağmen morallerini bozmadıkları gözlemlenmiştir. Bu duruma karşı zorlukların üstesinden gelme gibi bir içsel motivasyon oluşturdıkları saptanmıştır. Yeni bir dilde kendini ifade etmenin değerli hissetme, gurur duyma, moralinin artması gibi motivasyonu artıran faktörlerin oluşmasını sağladığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının mezun olduktan sonra iş imkânı açısından sıkıntı çekmeyeceklerini düşünmeleri de içsel motivasyonlarını artırmaktadır.

Öğretmen adaylarının 13 farklı kodlanmış dışsal motivasyon durumu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının dışsal motivasyonunu olumlu yönde etkileyen faktörlerin başında bölümün akademik kadrosunun ilgi ve desteği gelmektedir. Bilgi ve tecrübelerin paylaşıldığı, gereken noktalarda destek verildiği, deneyimli akademik kadronun yer aldığı bir üniversitede eğitim görmek öğretmen adaylarının motivasyonlarını olumlu yönde etkilemektedir. Mesleğe adım atmadan önceki süreçte aile ve arkadaş gibi yakın çevrenin verdiği destekler, öğretmen adaylarının daha fazla gayret göstermelerini sağlamıştır. Fransızca bilmenin meslek hayatında olumlu etkileri olacağı düşüncesi motive edici unsurlar arasında yer almaktadır. Sınıf mevcudunun az olmasının; ders içinde iletişimi kolaylaştırması, derslerin verimli geçmesi gibi faydalar sağladığı belirtilmiştir.

Sosyal çevrede ise öğretmen adaylarının, Fransızca üzerine eğitim aldıklarını belirtmelerinin saygınlık uyandırdığı gözlemlenmiştir. Çevresel geri bildirimlerin olumlu yönde olması da öğretmen adaylarının bölümlerine karşı aidiyet duygusunun gelişimini sağlamaktadır.

Öğretmen adaylarının motivasyonunu azaltan faktörler incelendiğinde 8 farklı içsel durum ortaya çıkmıştır. İçsel motivasyonu azaltan durumların başında gelecek kaygısı yer almaktadır. Fransızcanın geçerliliğini kaybetmesi yönünde düşünceler bireyde, çaresizlik ve ümitsizlik gibi içsel motivasyonu azaltan durumlar ortaya çıkarmaktadır. Fransızca pratik yapılacak ortamın sağlanamaması da öğretmen adaylarının motivasyonunu azaltan faktörler arasında yer almıştır.

Fransızca yetilerinin tam anlamıyla gelişmediğini düşünen öğretmen adaylarında; kendini yetersiz hissetme, isteksizlik, inançsızlık gibi motivasyonu azaltan içsel durumlar ortaya çıkmıştır.

Öğretmen adaylarının motivasyonunu azaltan 10 farklı dışsal durum tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının dışsal motivasyonunu olumsuz yönde en fazla etkileyen faktör Fransızca konuşma pratiğine dayalı ders içeriklerinin oluşturulmaması olmuştur. Fransızca kendini ifade etme (münazara, grup çalışmaları, yarışma) üzerine etkinliklerin yeterli olmaması motivasyonları üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Ülkemizde Fransızcaya verilen değer azaldığını düşünen öğretmen adaylarının da motivasyonlarının olumsuz yönde etkilendiği saptanmıştır.

Sınıftaki ortamı gergin bulan, sınıf arkadaşlarıyla anlaşamayan öğretmen adaylarında çevresel faktörlerden kaynaklı motivasyon düşüklüğünün ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarındaki iş bulma kaygısı ise motivasyonu düşüren faktörler arasında yer almaktadır. Gelecek kaygısı, kendini yetersiz hissetme gibi durumlar öğretmen adaylarının özgüvenlerini ve başarıya inancını da olumsuz yönde etkilemektedir.

Kaygı içerisinde olan öğretmen adayı, bölümün gerektirdiği yetileri edinme sürecinde kendini geliştirmek adına kendini motive etmede zorlanmaktadır. Mezun olduktan sonra öğretmen adayının

işsiz kalacağına yönelik düşünceleri öğretmen adayının sosyal çevreden kendini soyutlamasına ve bölüme karşı aidiyet duygusunu yitirmesine neden olabilmektedir. Oysa iş bulma kaygısı yaşamayan öğretmen adaylarının, mezun olduktan sonra kariyer hayatında birçok fırsatın kendisini beklediğini düşünerek başarıyı yakalama inancını koruma yönünde olumlu davranış biçimleri geliştirdikleri saptanmıştır. Mezun olduktan sonra hangi alanlarda kariyer fırsatlarını değerlendirebileceği konusunda araştırmalar yapan öğretmen adaylarının motivasyonlarının da olumlu yönde etkilendiği tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının eğitim gördüğü bölüm hakkında yakın çevresinden aldığı görüşler ise motivasyonu etkileyen faktörler arasındadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının hepsi çevreleri tarafından desteklendiklerini belirtmişlerdir. Çevresel desteklerin kişide mutluluk, kendisiyle gurur duyma, başarıya olan inanç, özgüven gibi bireyin motivasyonunu artıran durumların oluşmasını sağlamıştır.

Öğretmen adayları, motivasyonlarını artırmaya yönelik Fransızca'yı aktif olarak kullanabilecekleri ortamların sağlanmasını istemektedirler. Ayrıca Fransızca yetilerini geliştirmeye yönelik programların oluşturulmasını (konuşma atölyeleri, yarışma, münazara, söyleşi,...) öneren öğretmen adayları, kendilerini geliştirmek adına sağlanan bu imkânların motivasyonlarını artıracaklarını belirtmektedirler.

Öğretmen adayları; Fransızca'yı aktif olarak kullanabilecekleri ortamların sağlanmasının ve derse aktif olarak katılımlarını sağlayacak materyallerin kullanılmasının da motive edici faktörler olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmek için Fransızca'yı aktif olarak kullanabilecekleri faaliyetlerde yer almaya özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Fransızca kitap okuma, müzik dinleme, basın organlarını takip etme gibi alışkanlıklar edinmenin motivasyon üzerine olumlu sonuçları olduğunu ifade eden öğretmen adayları, Fransızca iletişime geçme imkânı sunan ortamlarda bulunmanın özgüven duygusunu artırdığını ifade etmiştir.

Acat ve Demiral (2002) "Türkiye'de Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları ve Sorunları" isimli çalışmalarında Eskişehir'deki yabancı dil eğitim merkezlerinde eğitim gören öğrencileri araştırma kapsamına almışlardır. Bu çalışmada 236 öğrenciden oluşan çalışma grubuna anket uygulanmıştır. Yabancı dil öğrenme isteği, yeni bir dil edinme arzusu gibi içsel motivasyon durumlarının öğrenme sürecini başlatması yönünde bulguların ele edildiği çalışmada; eğitimcilerin desteği, yabancı dil bilmenin beraberinde getirdiği avantajlar, ders materyallerinin ilgi çekici olması motivasyonu artıran faktörler arasında yer almıştır. Öğrencilerin motivasyonlarını olumlu yönde etkileyen başlıca faktörlerden biri ise yabancı dil bilmenin iş bulma sürecini kolaylaştıracağı yönündeki düşünceleridir. Kariyer hayatında tatmin edici iş olanaklarını değerlendirebilme açısından yabancı dil bilmenin gerekliliğinden bahseden öğrenciler, gelecek kaygısı yaşamamak adına eğitim sürecine girdiklerini belirtmişlerdir. Öğrendikleri yabancı dili ileriki yaşamlarında aktif olarak kullanabileceklerini bilmek motivasyonu artıran faktörler arasında yer almıştır. Yabancı dil bilmenin sosyal çevrede prestij sahibi olmalarına vesile olduğunu belirten öğrenciler, farkındalık yaratmanın morallerini yükselttiğini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin motivasyonlarını azaltan durumlar ise öğrencilerin kendilerini yetersiz hissetmesi, yeni bir dil öğrenmekte isteksiz tutum içerisinde olması, güven sorunu gibi olumsuz içsel durumlar yer almıştır. Öğrenilen yabancı dili aktif olarak kullanabilecekleri ortamların yetersizliğinden dolayı

cesaretlerinin kırıldığını belirten öğrenciler, etkili öğrenme stratejilerinin uygulanması yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Bu çalışmadan elde edilen verilerle Marmara Üniversitesi Fransızca Öğretmenliği Lisans Programı son sınıfta eğitim gören öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını etkileyen faktörlerin tespit edildiği çalışmada ortaya çıkan sonuçlar arasında ortak noktalar bulunmaktadır. Her iki araştırmada da, 'dışsal' motivasyonu önemli derecede etkileyen faktörler arasında öğretmenlerin desteği yer almaktadır. Çalışmada öğretmen adayların tamamına yakını akademik kadronun uzman kadrodan oluşmasının ve eğitimcilerin vermiş oldukları desteklerin motivasyonlarını artırdığını belirtmişlerdir. Diğer araştırmada olduğu gibi, öğretmen adaylarının seçiminde de yeni bir dil edinme isteği ve yabancı dil bilmenin beraberinde getireceği fırsatlardan faydalanma arzusu söz konusudur. Fransızcanın geçerli bir dil olduğunu düşünen öğretmen adayları bu dili bilmenin iş imkânlarını artıracığına dair ifadeleri yer almaktadır. Araştırmada da yabancı dil bilmenin sosyal çevrede farkındalık yarattığına değinen öğretmen adayları, Fransızca bilmenin hayranlık uyandırdığını belirtmişlerdir. İki araştırma arasındaki ortak yönlerden bir diğeri ise öğrenilen yabancı dilin aktif olarak konuşulduğu ortamların yetersiz olması sonucunda ortaya çıkan motivasyon düşüklüğüdür. Dil yetilerini pratikte uygulamak adına teşvik edici etkinliklerin yetersizliğinden bahseden katılımcılar, öğrencilerin aktif katılımını benimseyen eğitim modellerinin müfredatta yer almasını önermişlerdir. Her iki araştırmada da içsel motivasyonu azaltan durumlar arasında yeni dil öğrenme sürecinde isteksiz olma, kendini yetersiz hissetme, çaba gösterme ihtiyacında bulunmama gibi faktörlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Şavlı ve Keşmer (2013) "Fransızca Öğretiminde Kültürün Öğrenci Motivasyonu Üzerine Etkisi" isimli çalışmalarında Fransızca'yı öğrenme sürecinde dilin kültürünü öğrenmeye yönelik faaliyetlerin motivasyona olan etkilerini araştırmışlardır. Veri toplama aracı olarak anketin kullanıldığı araştırmada Marmara Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Fransızca Hazırlık Birimi'nde 2012-2013 yılında öğrenim 30 öğrenci çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Alter Ego yöntem kitabındaki "Carnet de voyage" adlı kültür içerikli bölümün öğrencilerin öğrenme sürecinde ne gibi etkileri olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcılar dilin sadece dilbilgisi kurallarından ibaret olmadığını dilin kültürünü içeren faaliyetlerin varlığının motivasyonlarını artırdıklarını ifade etmişlerdir. Fransızca öğrenme sürecinde dilin aktif olarak kullanılabilmesi ortamların yaratılmasının olumlu etkilerinden bahsedilmiştir. Araştırma kapsamında yer alan öğretmen adayları da motivasyonlarını artırmaya yönelik öneriler kısmında Fransızca dilinin kültürünü yansıtan etkinliklerin yaygınlaştırılması konusunda düşüncelerini paylaşmışlardır. Fransız kültürünü öğrenme sürecinde kullanılacak ders materyallerinin motivasyon durumlarına olumlu etkileri olacağını düşünen öğretmen adayları, kültürü yansıtan etkinliklerin dil yetilerini geliştirme sürecindeki faydalarından bahsetmişlerdir. Her iki araştırmada, dilin kültürünü benimseyen katılımcıların sürekli araştırma ve kendini geliştirme isteği yönünde olumlu davranış biçimleri geliştirdikleri gözlemlenmiştir.

McCombs ve Pope'e göre (1994, s. 8) "eğitim psikolojisinde ve ikinci dil eğitimindeki farklı motivasyon yaklaşımları ele alındığında hepsinin ortak bir noktası olduğu görülmektedir: her öğrenci uygun ortamda öğrenmeye motive olabilir ve sınıfta bu ortamı sağlamak mümkündür". Bu tanımdan yola çıkılarak yabancı dil öğrenme sürecinde dışsal motivasyonun öneminden bahsedebiliriz. Ders müfredatının dil yetilerini geliştirmeye yönelik olması, sınıf içi etkinliklerin ilgi çekici olması, öğretmenlerin öğrenci odaklı bir eğitim stratejisi geliştirmesi gibi unsurlar yabancı dil eğitiminin olumlu yönde etkileyen çevresel faktörler arasında yer almaktadır.

“Dünyanın en iyi okuluna gitmek, çok yetenekli özel öğretmenlerden ders almak bile eğer yabancı bir dili öğrenmek için gereken sabır, kararlılık ve çaba gösterilmezse herhangi bir yabancı dilin öğrenilmesini sağlayamaz” (Yolcu, 2002, s. 21). McCombs ve Pope’un aksine Yolcu’nun bu tanımında, yabancı dil eğitim sürecinin başlamasında içsel motivasyonun önemli bir rol oynadığı savunulmuştur. Öğrencide dil öğrenme isteği olmadığı takdirde dışsal motivasyonu artırıcı faktörlerin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında bu iki tanımdan yola çıkacak olursak içsel ve dışsal motivasyonu sağlayan faktörlerin yabancı dil eğitim süresince etkin kullanımının nitelikli öğretmen adaylarının topluma kazandırılması adına önem taşıdığını söylenebilir.

Kaynakça

- Acat, M.B. ve Demiral S. (2002). Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*, 3, 312-329.
- Dörnyei, Zoltán (2005). *The Psychology of the Language Learner*. Mahwah: Lawrence Erlbaum.
- Gardner, R.C. (1985). *Social Psychology and Social language learning: The role of motivation and attitudes*. London: Edward Arnold.
- Küçükosmanoğlu, H.O. (2015). Müzik öğretmeni adaylarının akademik motivasyon düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma (Konya ili örneği), *Sanat Eğitimi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, Volume 3, Issue 1, 1-21.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (11. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şavlı, F. ve Keşmer, Ö.A. (2013). Fransızca öğretiminde kültürün öğrenci motivasyonu üzerindeki etkisi. *Synergies Turquie*, 6, 71-85.
- McCombs, B. L. & Pope, J. E. (1994). *Motivating hard to reach students*. Washington, D. C. American Psychological Association.
- Yolcu, M. (2002). Yabancı Dil Öğrenimi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* II (3),19-73.

Konuyla İlgili Başvurulabilecek Kaynaklar

- Ada, Ş. ve Dilekmen, M. (2005). Öğrenmede Güdülenme. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 113-123.
- Adair, J. (2013). *Etkili Motivasyon*. İstanbul: Babıali Kültür.
- Akbaba, S. (2006). *Eğitimde Motivasyon*. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- André, B. (1998). *Motiver pour enseigner*. Paris: Hachette.
- Arslan, M. ve Akbarov, A. (2010). Türkiye’de yabancı dil öğretiminde motivasyon- yöntem sorunu ve çözüm önerileri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 24, 179-191.
- Atay, D. (2004). İngilizce öğretmenlerinin motivasyon stratejileri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 99-108.

- Axell, K. (2007). *L'importance de la motivation pour apprendre une langue étrangère*. <http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:204837/FULLTEXT01.pdf> adresinden 02.05.2018 tarihinde edinilmiştir.
- Bektaş, M. ve Karagöz, Ş. (2017). Öğretmen adaylarının tutum ve motivasyon düzeylerinin bazı değişkenler tarafından incelenmesi. *International Journal of Academic Value Studies (Javstudies)*.
- Byram, M. (1992). *Culture et éducation en langue étrangère*. Paris: Les Éditions Didier.
- Can, C. ve Can, E. (2014). Türkiye'de ikinci yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 43-63.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Delannoy, C. (2005). *La motivation*. Paris: Hachette Education.
- Demiral, S. (2002). Türkiye'de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 31, 312-329.
- Ergür, D. (2002). Yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(126), 38-42.
- Fenouillet, F. et Lieury, A. (2013). *Motivation et réussite scolaire*. Paris: Dunod.
- Keller, L. (2018). *Les clés de la motivation au travail*. Paris: L'Harmattan.
- Lallez, R. (1995). *Etude sur la motivation des enseignants*. Paris: Unesco.
- Martineau, S. et Gauthier, C. (1999). La gestion de classe au coeur de l'effet enseignant. *Revue des sciences de l'éducation*, 25(3), 467-496..
- Halmann, L. (2009). *Work values in Europe. Instrumental versus expressive; extrinsic versus intrinsic*. Tilburg (unveröffentlichtes Manuskript)
- Pink, D. (2016). *La vérité sur ce qui nous motive*. Paris: Clés Champs.
- Rocher- Hahlin, C. (2014). *Motivation pour apprendre une langue étrangère*. Thèse pour la licence, Lund University. <https://portal.research.lu.se/ws/files/5315455/8229350.pdf> adresinden 10 Nisan 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Ryan, R. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Sürücü, A. ve Ünal, A. (2018). Öğrenci motivasyonunu artıran ve azaltan öğretmen davranışlarının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 255-295.
- Viau, R. (2009). *La motivation en contexte scolaire*. Editions du Renouveau pédagogique.
- Viau, R. (2004). La motivation des étudiants en formation des maîtres à l'égard d'activités pédagogiques innovatrices. *Revue des sciences de l'éducation*, 3, 163-176.
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17, 33-46.
- Yıldırım, N. (2011). Okul müdürlerinin motivasyonları üzerine nitel bir inceleme. *AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 71-85.